

Ženski vokalni sastav Đurđevčice

Dvadeset i dve lete smeja, pajdašije, kešnjena,
špota i pesmé

KRISTINA BENKO MARKOVICA

1. Počeci, istraživanja i glazbeni uzori

Ovo je početak priče o nekoliko mladih djevojaka iz Đurđevca koje su odlučile svoje slobodno vrijeme posvetiti očuvanju zavičajne tradicije i identiteta. Prije dvadeset i dvije godine u *Gradu Picoka* zapjevale su nam Đurđevčice. Osnovane su kao zasebna sekcija Kulturno-umjetničkog društva »Petar Preradović« i djeluju kao ženski vokalni sastav. Svojom vokalnom tehnikom vjerno čuvaju i prezentiraju hrvatsku tradicijsku kulturu prije svega svog rodnog kraja, domovine, a posebno veseli i iskorak u druge europske zemlje u kojima žive Hrvati. Voditi jedan takav sastav za mene je bio pravi izazov, a na pitanje o tome što me je potaknulo i na neki način izazvalo da se prihvatim umjetničkog i voditeljskog rada niti danas nemam odgovarajući odgovor. O toj temi vodile su se i još se vode brojne rasprave, a ovdje navodim samo neka od pitanja i dilema na koje svojim radom s *Đurđevčicama* nastojim odgovoriti. Svakako najvažnije je pitanje: *Koja je naša domaća, tradicijska podravska pjesma, samo naša, pjesma koju će djeca osluškiivati i učiti od svojih roditelja, baka i djedova u slavljeničkim ili veselim prigodama, ona po kojoj će svaki slušatelj odmah prepoznati Podravinu i Đurđevac?* Na to pitanje potaknula su me brojna pogrešna tumačenja ove teme i za-

blude na koje često nailazimo kod prosječnog slušatelja. Pri tome moram istaknuti nekoliko primjera, a među njima je svakako najpoznatija i vrlo slušana pjesma *Podravino moja mila* koja nikako nije tradicijska i autohtona već prilično nova, autorska pjesma pisana štokavštinom i dvodijelnog oblika. Njenom autoru Blažu Lengeru svakako trebamo odati priznanje, jer je postigao zavidan uspjeh širih razmjera i utjecao na glazbeni ukus više generacija, ali navedena pjesma još uvijek ne daje odgovor na moje pitanje. Drugi isto tako vrlo prepoznatljiv primjer je već prvi stih pjesme *Pokraj vode Drave*, koju je proslavila poznata serija Televizije Zagreb *Gruntovčani*. Ipak, rijetki su oni koji znaju kako se radi o vremenski još kasnije nastaloj pjesmi autorskog dvojca Dubravka Ivančana (tekst) i Živana Cvitkovića (glazba).

Kako bih prije svega samoj sebi olakšala pronalazak pravog odgovora, ovim sam se fenomenom počela baviti još tijekom studija, a osobito prilikom pripreme diplomskog rada o božićnim napjevima iz Đurđevca. Napjevi koje sam prikupila i zabilježila u diplomskom radu, predstavljaju glazbeni folklor Đurđevca u vrijeme božićnih blagdana, kakav se prakticirao u razdoblju između Prvog i Drugog svjetskog rata pa sve do osamdesetih godina dvade-

Sl. 1. Đurđevčice na Picokijadi 2020. (snimio: Ivan Brkić).

setog stoljeća. Tijekom istraživanja i analize prikupljene građe uočila sam kako su oba svjetska rata znatno utjecala na glazbeni folklor te izmijenila sadržaj narodnih pjesama i njihovih melodija, ali i uništila mnoge dokumente, pjesmarice, narodne običaje i pjesme. Prvi korak u istraživanju bio je pregledavanje notne dokumentacije Župne crkve svetog Jurja u Đurđevcu gdje se u nekoliko starih kajdanki notnih obrada božićnih napjeva, nalaze zanimljive pjesme, ali na žalost često bez navoda imena autora ili samo uz inicijale, tako da je teško utvrditi radi li se o tradicijskom ili autorskom napjevu. Sljedeći korak je bio razgovor s mojim bakama i djedovima ne bi li mi nešto otpjevali iz svojeg djetinjstva. Jednostavan zadatak za mene se pretvorio u bezbroj priča, anegdota, dogodovština, smijeha i sjećanja o svemu samo ne o božićnom razdoblju i temi mog istraživanja. U ugodno provedenom razgovoru ipak sam došla do ključne informacije i *glavne pjevačice na koru*, kako je baka Elizabeta opisala kazivačicu Tereziju Kutičić koja mi je otpjevala većinu na-

pjeva i potvrdila pjevanje iz notnih zapisa spomenutih kajdanki. Nadalje, u mjestu Podravske Sesvete imala sam priliku razgovarati s Josipom Cugovčanom koji je dočarao dječji zagonetni svijet božićnog gatanja i *čestitarenja*. Posao preslušavanja snimljenih kazeta, notiranje napjeva u kajdanku, dokumentiranje podataka, borba s tada novim digitalnim programom pisanja nota opravdao se tek kada sam sve napjeve obradila dvoglasno i troglasno za *Đurđevčice*. A da moj trud nije bio uzaludan potvrdilo je oduševljenje publike nakon izvedenog programa na božićnom koncertu 2006. godine u crkvi Sv. Jurja u Đurđevcu. Tada sam shvatila težinu istraživačkog rada, ali i veličinu i važnost prenošenja kulturne baštine mladima koja me potaknula da na sličan način nastavim dalja istraživanja.

Isti postupak primijenila sam i u svojim istraživanjima svjetovnih napjeva đurđevačke Podravine započetim 2007. godine i to na pomalo neuobičajen način. U dobrom društvu goričkog, proljetnog društva pripadnika generacije moje bake i djeda pjevalo se cijelo poslijepodne. Nakon

Sl. 2. Križevci, županijska smotra zborova i malih vokalnih sastava 2019. (privatni album).

dobrog objeda i vina, slijedila je pjesma i svirka *mužikaša*, a moj trud urodio je plodom. Imala sam zabilježenih više novih pjevanih kola i plesova. Ivica Topolčić je zapjevao tada pjesmu *Procvale su ruže mješečarke* koju su svi redom prihvatili u daljnjem ponavljanju bez ikakvog zastajkivanja i promišljanja riječi. Svi pjevači su znali tekst pjesama kao da su vježbali danima za koncert. *Dok so mužikaši z violinami zaigrali Licitar, Martin Redep me je navčil plesati swinga...* Spomenuti napjev i plesni fragment je od tada na repertoaru *Đurđevčica* i u plesnim koreografijama Kulturno-umjetničkog društva »Petar Preradović« Đurđevac. Oduševila me ta energija *Podravaca* koju pokušavam kroz napjeve prezentirati *Đurđevčicama*, a one našoj vjernoj publici. Nakon dužeg razdoblja rada s izvođačima i praćenja reakcija publike, moram konstatirati kako je danas ta posebna *podravska* energija koju sam doživjela tijekom navedenog druženja nažalost potisnuta. Pretpostavljam da je pokleknula pred svakidašnjicom i modernom tehnologijom. Generacije djedova i baka, kao i roditelji više ne prenose umjetničku tradiciju svojim potomcima, jer se svi pouzdaju u modernu tehnologiju koja nažalost ne prenosi usmenu predaju i živu riječ već nudi prolaznost, kratkotrajnost te često instant zvjezdani lažni luksuz. Tek rijetki uviđaju

posebnost krajolika u kojem žive i svjesno uživaju u njemu. Organizirane udruge ili umjetnička društva su danas jedini izvor poznavanja, čuvanja i prenošenja tradicije svojeg zavičaja.

Ovom prilikom moram spomenuti i svoje stručne uzore u etnomuzikološkom radu. To je svakako dr. Franjo Židovec, prosvjetni, kulturni i društveni radnik iz Đurđevca, hrvatski etnolog, etnokoreograf i etnokoreolog, tu su i dr. Ivan Ivančan te hrvatski etnomuzikolog, melograf i akademik Vinko Žganec. Većina njihovih istraživačkih radova čuva se u Institutu za etnologiju i folkloristiku i čini temelj podravskog repertoara ženskog vokalnog sastava *Đurđevčice*.

2. Aktivnosti i nastupi

Danas *Đurđevčice* izvode pedesetak obrada narodnih napjeva Podravine te stotinjak obrada napjeva iz Međimurja, Hrvatskog zagorja, Prigorja, Pokuplja, Posavine, Bilogore, Baranje, Slavonije, Dalmacije, Istre te napjeve bunjevačkih i gradišćanskih Hrvata. Posebno se njeguje tradicijski božićni program od tridesetak napjeva, korizmeni program te autorske pjesme. *Đurđevčice* redovito nastupaju na Glazbenom festivalu *Pjesme Podravine i Podravlja* u Pitomači gdje su 2000. godine pobijedile u natjecateljskoj večeri kao debitantice pjesmom *Ote dečki, ote k nam*. *Đurđevčice* nižu festivalske nastupe na *Zlatnim žicama Slavonije*, festivalu *Kukuriček i Zagorskom glazbenom festivalu Krijesnica Krapina*. Velika čast je nastupati u Koncertnoj dvorani Vatroslav Lisinski gdje *Đurđevčice* od 2006. godine nižu nastupe kroz manifestaciju *Kajkavci u Lisinskom*.

Društvo je član Hrvatskog sabora kulture, saveza udruga i krovne organizacije kulturno-umjetničkog amaterizma u Republici Hrvatskoj. Čini ga 11 županijskih zajednica amaterskih kulturno-umjetničkih udruga ili djelatnosti, 1040 udruga s 2373 izvođačka sastava i više od 80.000 članova te 145 malih vokalnih sastava. Ob-

zirom na to da je broj članica u ženskom vokalnom sastavu *Đurđevčice* između 8 i 10 stoga one pripadaju kategoriji malih vokalnih sastava. Kako je cilj Hrvatskog sabora kulture promicati svekoliku kulturu i organizirati kulturne djelatnosti u Republici Hrvatskoj, već 16 godina organizira Susrete zborova i malih vokalnih sastava na kojima su *Đurđevčice* od prvog susreta predstavnice Koprivničko-križevačke županije u svojoj kategoriji. Prema ocjeni stručnog žirija 2018. godine osvojile su Zlatnu plaketu, a 2019. godine srebrnu. Vjerna podrška i glazbena pratnja *Đurđevčicama* tijekom brojnih nastupa je tamburaški sastav Kulturno-umjetničkog društva »Petar Preradović« koji svojom instrumentalnom podrškom uvelike doprinosi konačnoj kvaliteti vokalno-instrumentalnih glazbenih brojeva. Svojim iskrenim pjevanjem iz srca oplemenile su pjesme na albumu *Jendrinog škrlaka*, a posebna im je čast bila nastupati uz Tamburaški orkestar Hrvatske radiotelevizije s kojim su podijelile svečani koncert povodom obljetnice 20 godina rada. Radost pjevanja podijelile su i s Martom Nikolin, Ninom Badrić, Lidijom Bajuk, Arsenom Dedićem (s kojim su snimile spot na pjesmu *Dravske sirene*) i drugim istaknutim hrvatskim umjetnicima. Tijekom dvadesetogodišnjeg rada ostvarile su dobru suradnju s medijima. Ističem gostovanja u emisijama Hrvatske televizije: *Svirci moji* uz pratnju tamburaškog orkestra Hrvatske radiotelevizije te u emisijama *Lijepom našom* i *Dobro jutro Hrvatska* povodom predstavljanja đurđevačke turističke manifestacije *Picokijade*.

3. Albumi i publikacije

Posebno sam ponosna na aktivnosti kojima su *Đurđevčice* dodatno oplemenile svoj dugogodišnji rad. To se prije svega odnosi na snimanje prvog nosača zvuka iz 2008. godine pod nazivom *Pozvale so dekle dečke*, a koji je 2015. godine dopunjen i tiskanim notnim zapisima *Zbirka tradicijskih*

napjeva Podravine. Na albumu se nalaze izvorni napjevi Podravine s naglaskom na one iz okolice Đurđevca (Kalinovac, Novo Virje, Miholjanec, Molve, Podravske Seвете, Grabrovnica). To su pjesme koje govore o djetinjstvu, životu, ljubavi, običajima i sreći podravskog težaka. Osim u *a capella* izvedbi, napjevi su obrađeni i uz pratnju tradicijskih glazbala Podravine (*diplice, dude, okarina, dvojnice i cimbuje*). Knjižica notnih zapisa namijenjena je prije svega potencijalnim izvođačima podravske tradicijske glazbe, ali i svim zaljubljenicima u istu. Drugi nosač zvuka pod nazivom *Tradicijski božićni napjevi Podravine* snimljen je i promoviran 2018. godine, a treba naglasiti da je kod publike, ali i stručne javnosti postigao značajan uspjeh, kako zbog kvalitete izvedbe, tako i zbog zanimljivog izbora pjesama karakterističnih za područje Đurđevca i okolice.

4. Zaključak

Na kraju ovog kratkog osvrtu svakako treba spomenuti da je tijekom dva desetljeća rada kroz sastav prošlo tridesetak članica, a danas u sastavu djeluju sljedeće članice: Klara Severić, Katarina Prilika, Maja Turbelija, Katarina Sokač, Lucija Lenardić, Ivana Manolić, Anja Vujčić, Valentina Štefoković, Maja Palić i Kristina Benko Markovica (redosljed je napisan prema pjevačkim glasovima). Slijede Kristina Škurdija Benko i Janja Leščan – povremene članice koje žive u drugim gradovima i povremeno sudjeluju u nastupima. Među navedenim članicama treba istaknuti one koje su čitavo vrijeme, od osnutka do danas aktivne članice sastava, a to su Maja Palić, Valentina Štefoković i kao voditeljica Kristina Benko Markovica koja *još uvijek traga za našom, podravskom pjesmom*.

Interpretacijski centar Kuća Petra Preradovića

MARINKO BARČAN

ŽELJKA MIKLOŠEVIĆ

DANIJELA REŠETAR

1. Uvod

Pjesnikova rodna kuća u kojoj se danas nalazi Interpretacijski centar smještena je u naselju po imenu Grabrovnica, na području općine Pitomača u sjeverozapadnom dijelu Virovitičko-podravске županije. Regionalno je možemo smjestiti u prostor bilogorske Podravine. U Grabrovnici, tadašnjem selu Đurdevačke šeste krajiške pukovnije, 19. ožujka 1818. godine rođen je hrvatski pjesnik Petar Preradović. Bio je časnik austrijske vojske i službovao je u Milanu, Zadru, Zagrebu, Cremoni, Beču i drugim mjestima Habsburške Monarhije, te je sudjelovao u gotovo svim tadašnjim ratnim pohodima austrijske vojske. Vojnu karijeru završio je s činom generala, a početkom 1850-ih bio je pobočnik bana Josipa Jelačića. Pjesništvom se počeo baviti za vrijeme školovanja u Bečkom Novom Mjestu te prve stihove piše na njemačkom jeziku. Vrativši se u svoj rodni dom te upoznavši preporodne ideje, Preradović odlučuje postati hrvatskim pjesnikom i pisati pjesme na svojem materinjem jeziku.

Preradovićeva kuća izgrađena je 1775. godine i do sada je nekoliko puta temeljitije obnavljana. Za vrijeme Vojne krajine služila je kao graničarska »štacija«, a nakon razvojačenja u drugoj polovici 19. stoljeća pa sve do pred četrdesetak godina u njoj je bila smještena lugarnica te je zadnjih godina pred obnovu služila kao skladište poljoprivredne zadruge. Sredinom 1909. go-

dine obnovljena je i na nju je postavljena spomen ploča od bijelog mramora. Krajem 1962. godine na inicijativu i prijedlog Luke Hrvatića, nastavnika u Osnovnoj školi »Petar Preradović« u Pitomači, započinje uspješna akcija obnove kuće za proslavu 150. godišnjice pjesnikova rođenja 1968. godine.

2. Projekt Interpretacijski centar Kuća Petra Preradovića

Pedeset godina nakon spomenute prve temeljitije obnove utvrđena je potreba za ponavljanjem postupka i osuvremenjivanjem cjelokupnog objekta. U tu svrhu, a na inicijativu Općine Pitomača 2018. godine pokrenut je postupak obnove pjesnikove kuće, a već godinu dana kasnije, 13. lipnja 2019. godine Kuća Petra Preradovića, interpretacijski centar, službeno je otvorena za javnost. Projekt je realiziran zahvaljujući financijskoj potpori iz Europske unije, sredstvima programa Interreg Prekogranične suradnje Mađarska – Hrvatska, a u okviru projekta »Preradović&Csokonai«. Ovim projektom obnovljeno je i rekonstruirano krovšte, postavljena je nova stolarija, uređena je fasada i promijenjene su instalacije (strojarske – grijanje i hlađenje, elektroinstalacije – električna mreža, IT mreža, vatrodojava i video nadzor). Podrum i potkrovlje do sada nisu bili korišteni u svrhu postava, no ovim projektom

Sl. 1. Dvorana poezije (snimio: K. Toplak, Virovitičko-podravska županija)

Sl. 2. Dvorana poezije – detalj (snimio: K. Toplak, Virovitičko-podravska županija)

su i oni obnovljeni te pripremljeni za korištenje. Uređen je i dio okoliša: parkiralište, pristupne staze, ograda, a nabavljeni su i projektori te jedan veliki ekran osjetljiv na dodir. Realizaciji projekta sufinanciranjem multimedije pridružili su se Ministarstvo turizma i Hrvatska turistička zajednica.

Prilikom izrade muzeološke koncepcije i kreiranja novog postava uspostavljena je suradnja s nizom hrvatskih i inozemnih institucija te pojedinaca koji su pomogli ustupanjem svoje građe, a to su: Hrvatski državni arhiv, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, Muzej grada Zagreba, Hrvatski školski muzej, Hrvatski povijesni muzej, Tiflološki muzej, Muzej za umjetnost i obrt, Muzejski dokumentacijski centar, Kuća Šenoa, Hrvatska radio televizija, Društvo Marije Jurić Zagorke, Muzej Slavonije Osijek, Muzej grada Bjelovara, Gradski muzej Virovitica, Državni arhiv u Bjelovaru, Državni arhiv u Virovitici, Hrvatski institut za povijest, Muzej češke literature Prag, Austrijski državni arhiv, *Theresianische Militärakademie Wiener Neustadt*, Rade Šerbedžija, Vlado Smiljanić, Zdenka Krupski, Zlata Lauš i Tomo Mrak. Muzeološka koncepcija Interpretacijskog centra Petra Preradovića temelji se na potrebi izgradnje »kulturne riznice, mjesta kreativnosti i razvoja zajednice, obrazovnog centra i pro-

stora cjeloživotnog učenja, mjesta istraživanja, interpretacije, intelektualne razmjene i uživanja«. Koncepcija postava Kuće ostvaruje se prožimanjem biografskog, kulturno-povijesnog i poetskog diskursa i svaka od tema, odnosno prostorija prenosi informacije o Preradovićevu životu koji je kontekstualiziran putem informacija o kulturnim i političkim okolnostima kod nas i nešto šire u razdoblju u kojem je živio i djelovao te naravno njegovom poezijom. Stalni postav Kuće Petra Preradovića sastoji se od ulaznog dijela (hodnika), tri prostorije koje su zasebne i posvećene određenoj temi te podruma i potkrovlja. U ulaznom dijelu (hodniku) obnovljene Kuće nalazi se multimedijalni izložak na kojem se može vidjeti 3D rekonstrukcija rodne kuće Petra Preradovića kroz koju se može prolaziti. Prva prostorija postava daje uvid u najranije dane, djetinjstvo i rane školske dane pružajući informacije o karakteristikama života u zavičaju. Cilj ove prostorije je dati karakteristike zavičaja i vremena u kojemu je Preradović živio s naglaskom na način života i događaje na specifičnom području višestruke granice koja je spajala i pomirivala naoko nespojive razlike: vojnu granicu i svakodnevni seoski život, granicu multietničkog slavenskog i monarhijskog austrijskog, granicu između hrvatskog i njemačkog jezika i slično. Druga

prostorija postava približava posjetiteljima »vojne puteve« Petra Preradovića koji su prožeti stalnim »iskliznućima« u pisanu riječ, istraživanje jezika i pjesničkog izražavanja uslijed upoznavanja i druženja s preporoditeljima. Treća prostorija postava u potpunosti je kreativnog karaktera jer je posvećena Preradovićevom pjesništvu. *Cvijeće, Bilje i Presadi* (kako je sam pjesnik podijelio svoje pjesme u zbirci *Pervenci*) temelj je za interpretaciju njegovog stvaralaštva. Svaki od ta tri segmenta daje karakteristike njegovih pjesničkih motiva: romantična ljubav, domovina, jezik i nacionalni ponos, koji proizlaze iz njegova stava i razmišljanja o životu i svijetu. Interaktivnim sadržajem poput mogućnosti dovršavanja pjesme, zajedničkog slaganja stihova ili kvizova o pjesničkim interpretacijama moguće je dodatno angažirati, ali i zabaviti posjetitelje. Podrumski prostor mjesto je susreta posjetitelja i Petra Preradovića u hologramskom obliku, ali možda i posjetitelja sa svojom svijesti i stavovima koji se mogu podudarati ili se razlikovati od pjesnikovih. Potkrovlje je mjesto na kojemu se prezentira stvaralaštvo drugih autora o Preradoviću, odnosno likovna, glazbena, teorijska i druga pisana djela koja govore o njemu ili predočuju Preradovića i njegov rad. Predstavljena je Preradovićeva obitelj i nasljednici, a dio je posvećen i prvom muzejskom postavu iz 1968. godine i njegovim autorima. To je prostor u kojemu posjetitelj može pregledati audio-vizualne zapise o Grabrovnici i pjesniku, poslušati skladbe nastale na temelju Preradovićevih pjesama i prolistati njegove pjesničke zbirke. Na kraju postava svim posjetiteljima omogućeno je gledanje igrano-dokumentarnog filma »Ja, Preradović« u trajanju od 20-ak minuta.

3. Zaključak

U današnje vrijeme interpretacijski centri postaju sve važnija mjesta koja treba posjetiti u okviru turističke i kulturne ponude. Upravo je na taj način Interpretacij-

Sl. 3. Kuća Petra Preradovića (snimio: K. Toplak, Virovitičko-podravska županija)

ski centar Kuća Petra Preradovića i koncipiran. Namjera je bila posjetiteljima vjerno predočiti lik i djelo Petra Preradovića na moderniji i suvremeniji način te im omogućiti da destinaciju dožive kao mjesto kulture, učenja, interpretacije, istraživanja, ali i zabave. Obilazak Kuće sa stručnim vodstvom traje u prosjeku sat vremena, ovisno o vrsti posjetitelja odnosno grupi. Pored mnoštva posjetitelja, kako pojedinačnih tako i organiziranih grupa, u Kući Petra Preradovića u godini dana održano je pregršt kulturnih, umjetničkih i glazbenih događanja, a Kuća je ugostila čak i nekoliko kazališnih predstava, promocija knjiga, izložbi slika i crteža, revija narodnih nošnji pa i priredbi poput predstavljanja prve uzorne hrvatske seoske žene. Obogaćivanjem rada Centra različitim kulturnim sadržajima utječe se na porast interesa za kulturne programe, ali se stvara i poticajno okruženje za uključivanje stanovnika u kulturni život zajednice. Namjera organizatora tih događanja je i približavanje zavičajne kulturne baštine te upoznavanje s književnošću i povijesti pripadnika lokalne zajednice, ali i svih posjetitelja. Na taj način Kuća Petra Preradovića pretvara se u mjesto susreta, povezivanja te pokretanja različitih aktivnosti vezanih za kulturu.

U čast godišnjice otvorenja za sve sadašnje i buduće posjetitelje, Kuća je obogaćena novim sadržajem, odnosno otvoren je novouređeni Petrov vrt. U vrtu se nalazi labirint u kojem djeca mogu šetati te se igrati između zasađenog bilja, a s posebnom namjenom za igru instalirane su dječje fiksne igračke. Druga faza je već projektirana i vezana je uz sadržaje za višesatni boravak posjetitelja, u obliku ljuljački, prostora za čitanje i sjedenje te prostora za bicikliste. Bitno je naglasiti da se dodatnim sadržajima želi obogatiti ponuda usluga cijelog Interpretacijskog centra Kuća Petra Preradovića kako bi se posjetiteljima različitih interesa, životne dobi, mogućnosti i potreba osigurali sadržaji koji će ih uz proučavanje književnosti, povijesti i kulturne baštine potaknuti ne samo na dolazak već i povratak. To se prije svega odnosi na ponudu boravka u prirodi te odmor od gradske vreve. Ovi sadržaji namijenjeni su i održavanju nastave u prirodi za učenike i studente. Petrov vrt je već sad idealan za boravak obitelji s djecom te naravno, sve posjetitelje koji žele doživjeti nešto novo i drugačije u mjestu gdje se spaja tradicija s modernim te ujedinjaju različiti sadržaji za što bolji doživljaj za svakog posjetitelja. I na kraju, zaključujemo kako je Interpretacijski centar Kuća Petra Preradovića u Grabrovnici objekt od iznimne važnosti za razvoj turizma na području općine Pitomača te Virovitičko-podravske županije. Na temelju pozitivnih dojmova posjetitelja različitih dobnih skupina, od učenika do umirovljenika, vjerujemo kako su do sada realizirane aktivnosti znatno doprinijele promociji turističke ponude kontinentalne Hrvatske. Potaknuti time, u budućnosti planiramo različitim aktivnostima i sadržajima povećati broj posjetitelja iz zemlje i inozemstva, a s obzirom na to da je od otvorenja novog postava minula tek godina dana, moramo naglasiti zadovoljstvo kvantitetom posjetitelja te kvalitetom održanih programa.

Izvori

- <http://www.preradovic.eu/>
- <http://pitomaca.hr/rodna-kuca-i-muzej-petra-preradovica/>